

УДК 332.1:338.24

JEL Classification: R58, H77, O18, O20

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ТЕОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

БОГУСЛАВСЬКА Світлана¹, ЯЦЕНКО Олександр²

¹ Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

<https://orcid.org/0000-0002-6834-9765>

² Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

<https://orcid.org/0000-0002-7756-4125>

Метою наукової статті є теоретичне обґрунтування ролі децентралізації в теорії регіонального розвитку як концептуальної основи формування економічних механізмів управління трансформаційними процесами. У статті досліджено децентралізацію як ключовий концепт теорії регіонального розвитку в умовах сучасних трансформаційних процесів національних економік. Обґрунтовано, що глобалізаційні виклики, структурні зрушення, технологічні зміни та інституційні реформи зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до управління регіональним розвитком і посилюють роль регіонів як активних суб'єктів соціально-економічних перетворень. Узагальнено теоретичні підходи до трактування трансформації економічних систем, представлено еволюцію наукових поглядів українських і зарубіжних дослідників на зміст і характер трансформаційних процесів, а також їх зв'язок із децентралізацією. Показано, що децентралізація у сучасних теоріях регіонального розвитку розглядається не лише як адміністративно-управлінська реформа, а як фундаментальний інституційно-економічний механізм активізації ендегенного потенціалу територій, підвищення їх адаптивності та спроможності до саморозвитку. Проаналізовано внесок вітчизняних науковців у дослідження фінансових, інституційних та стратегічних аспектів децентралізації, зокрема її вплив на формування ефективних економічних механізмів управління регіональними трансформаційними процесами. Наголошено на важливості багаторівневого врядування, бюджетної автономії та розвитку локальних інститутів для забезпечення сталого розвитку регіонів. Зроблено висновок, що децентралізація виступає необхідною умовою модернізації системи управління регіональним розвитком і формування нової моделі економічної політики, орієнтованої на довгострокове зростання та підвищення конкурентоспроможності територій.

Ключові слова: децентралізація, регіональний розвиток, трансформаційні процеси, економічні механізми управління, інституційні зміни, сталий розвиток.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-8>

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Стаття надійшла до редакції / Received 17.12.2025

Прийнята до друку / Accepted 23.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

© Богуславська Світлана, Яценко Олександр

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні трансформаційні процеси в економіці, зокрема структурна перебудова, цифровізація, зміна виробничих ланцюгів та переорієнтація на сталі моделі розвитку, потребують гнучких та контекстно чутливих механізмів управління. Централізовані моделі регіональної політики часто виявляються недостатньо ефективними через обмежену здатність враховувати територіальну специфіку, асиметрію розвитку та різноспрямованість локальних інтересів. Відтак у цьому контексті виникають питання, щодо ідентифікації ключових характеристик децентралізації як інституційної передумови управління трансформаційними процесами, визначення ролі децентралізованих економічних механізмів у забезпеченні адаптивності та стійкості регіональних соціально-економічних систем, які базувалися б на принципах децентралізації, субсидіарності та партнерства між рівнями влади.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика публікацій останніх років все більше акцентує увагу на практичних проблемах забезпечення трансформації управління економічним розвитком процесів децентралізації на рівні держави та регіону. Значна плеяда зарубіжних науковців таких як Е. Тоффлера, Ф. Брюке, Т.Вюртенбергер, Е. Грехам присвятили свої праці дослідженню децентралізації та регіоналізації влади. [1, 2], Варто відзначити праці українських науковців Б. Гаврилишина, С. Мочерного, Є. Кирилюка, які розглядають роль стратегічного управління трансформаційними процесами, [3, 4, 5], В. Захарченко, С.Захарченко - підкреслюють роль місцевих інститутів у регіональній економіці, [6], І.Гришак, - виділяє форми децентралізації у порядку пріоритетності, як політичну, просторову, ринкову та адміністративні реформи, [7], Г. Коваленко, М.Шашина - пов'язують регіональний розвиток з модернізаційними процесами у контексті взаємодії. [8,9], Незважаючи на широке коло питань, слід відзначити, що загальнотеоретичні та

практичні аспекти розуміння дослідження трансформацій не є достатньо вивченими, устояними, постає необхідність у поглибленні теоретичного розуміння децентралізації як концептуальної основи формування економічних механізмів управління трансформаційними процесами в регіональній економіці.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри значну кількість наукових досліджень та значний науковий доробок у сфері децентралізації та регіонального розвитку, залишається низка дискусійних питань, пов'язаних із визначенням її ролі у формуванні економічних механізмів управління трансформаційними процесами. Зокрема, потребують подальшого теоретичного обґрунтування взаємозв'язки між рівнем децентралізації, ефективністю регіонального управління та результативністю економічних перетворень. Це зумовлює необхідність системного аналізу децентралізації саме в межах теорії регіонального розвитку як концептуальної основи побудови сучасних механізмів управління.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Зазначена проблематика безпосередньо пов'язана з важливими науковими завданнями регіональної економіки та публічного управління, зокрема з дослідженням інституційних умов регіонального розвитку, обґрунтуванням моделей багаторівневого управління, розробленням інструментарію стимулювання ендегенного зростання та підвищення конкурентоспроможності територій. У межах цих завдань децентралізація розглядається як системоутворюючий фактор, що визначає архітектоніку економічних відносин між центром і регіонами, а також характер взаємодії між публічним і приватним секторами на регіональному рівні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в національних економіках під впливом глобалізації, технологічних зрушень, інституційних реформ та посилення міжрегіональної конкуренції, зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до управління регіональним розвитком. Актуальність дослідження децентралізації в контексті теорії регіонального розвитку посилюється в умовах трансформаційних змін, що супроводжуються структурною перебудовою економіки, зміною виробничих відносин та оновленням інституційного середовища.

У теорії регіонального розвитку децентралізація пов'язується з еволюцією уявлень про роль територій у забезпеченні економічного зростання. Якщо в рамках класичних і неокласичних концепцій регіони розглядалися переважно як пасивні просторові одиниці розміщення факторів виробництва, то сучасні теорії зокрема теорія ендегенного зростання, нова економічна географія, інституційний та еволюційний підходи акцентують увагу на активній ролі регіональних акторів, локальних інституцій і специфічних територіальних ресурсів. У цьому сенсі децентралізація виступає передумовою мобілізації внутрішнього потенціалу регіонів, посилення їх адаптивності та здатності до саморозвитку в умовах структурних змін.

Масштабні й безпрецедентні зміни, що відбуваються у світі зумовили кардинальний перегляд підходів до визначення напрямів наукових досліджень та водночас стали каталізатором трансформації системи управління економічним розвитком у контексті ієрархії потреб і інтересів особистості, регіонів і держави загалом. Упродовж кількох останніх десятиліть зазначений термін набув особливої актуальності та широкого поширення. В економічній науці дедалі частіше використовується поняття трансформації економічного простору або соціально-економічної системи, змістовне наповнення якого формується на стику різних наукових підходів і трактується як якісна зміна та невід'ємна складова розвитку соціально-економічних систем.

Окремі аспекти зазначеної проблематики знайшли відображення у наукових працях українських дослідників, зокрема І.Грицака, В. Савчука які розглядають трансформацію як процес перетворення, перевтілення та зміну виду або форми. [7],

Через призму змін власне визначення трансформації подає Н. І. Гражевська [10], яка трактує її як багатоступінчатий процес послідовних змін. На нашу думку, найбільш влучним є підхід українського науковця В. Гейця, який визначає трансформацію як «перехід у новий якісний стан, вихід системи на інший рівень функціонування» [11].

У колективному дослідженні Б. Д. Гаврилишина та С. В. Мочерного запропоновано більш розгорнуте наукове тлумачення трансформації як процесу перетворення однієї економічної

системи в іншу, що супроводжується відмиранням окремих елементів, рис і властивостей та виникненням нових [3].

У свою чергу, Є. М. Кирилюк, аналізуючи логіку та специфіку еволюції економічних систем, типів і форм трансформацій, доходить висновку про їх взаємозв'язок і накопичувальний характер [5]. Підсумовуючи доцільно зазначити, що децентралізація набуває статусу одного з ключових концептів, що визначає логіку перерозподілу повноважень, ресурсів та відповідальності між рівнями публічного управління.

Етапи соціально-економічного розвитку регіонів характеризується поглибленням трансформаційних процесів, зумовлених глобалізаційними викликами, структурними зрушеннями в економіці, посиленням міжрегіональної конкуренції та необхідністю забезпечення стійкого розвитку територій. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема удосконалення механізмів управління регіональним розвитком, які здатні адекватно реагувати на динамічні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Однією з ключових концептуальних засад формування таких механізмів виступає децентралізація, що у теорії регіонального розвитку розглядається як фундаментальний інструмент підвищення ефективності управління та активізації ендogenous потенціалу територій.

Теоретичне осмислення децентралізації як складової регіонального розвитку дозволяє розглядати її не лише як адміністративно-управлінську реформу, а як фундамент для формування ефективних економічних механізмів управління трансформаційними процесами на мезорівні.

Проблематика децентралізації в контексті регіонального розвитку активно досліджується українськими науковцями, що пов'язано із чинними реформами адміністративно-територіальної організації влади та необхідністю ефективного управління трансформаційними процесами. У фундаментальних роботах останніх років розглядаються як теоретичні основи децентралізації, так і практичні механізми її впливу на соціально-економічний розвиток територій.

Сергій Козир у своїй праці «Децентралізація та регіональна політика відновлення України в умовах воєнного стану» акцентує увагу на тому, що децентралізація інтегрується в ширшу систему державної регіональної політики як інструмент не лише ефективного управління, але й стратегічного забезпечення сталого відновлення територій у складних умовах воєнного часу. Автор обґрунтовує, що посилення повноважень місцевого самоврядування сприяє підвищенню здатності громад адаптуватися до трансформаційних викликів, однак водночас вказує на необхідність вирішення низки інституційних проблем для реалізації цього потенціалу. Саме така інтеграція децентралізації в політику регіонального розвитку створює передумови для формування дієвих економічних механізмів управління (зокрема у контексті стратегічних трансформаційних змін) і є одним із центральних тез сучасних дискусій у вітчизняній літературі [4].

Інший важливий внесок у дослідження теми зробили українські автори Юрій Верланов та Ольга Радченко, їх робота зосереджена на фінансових аспектах децентралізації і розглядає вплив бюджетної автономії місцевих органів влади на економічні можливості регіонів. У своїй публікації вони показують, що "...розширення доходної частини місцевих бюджетів створює реальні передумови для стимулювання регіонального економічного розвитку та формування власних економічних механізмів управління, орієнтованих на потреби конкретних територій". [12] Такі висновки підсилюють ідею про те, що фінансова складова децентралізації є не відокремленою реформою, а інтегрованою частиною процесів регіонального розвитку і трансформації економічних відносин між центром і місцевістю.

У публікації Захарченка В.І. та С.В. Захарченка розглядається інституційна роль децентралізації як рушійного чинника для сталого розвитку громад. Автори переконливо доводять, що "...децентралізація виступає не лише адміністративною реформою, а й суттєвим інституційним механізмом, який впливає на формування місцевих стратегій розвитку та розширює можливості територіальних громад у вирішенні своїх соціально-економічних потреб. [6] Фокус на сталому розвитку підкреслює, що децентралізація сприяє не лише короткостроковим змінам, але й довгостроковій трансформації регіональної економіки та суспільних процесів.

Аналіз літератури також включає дослідження Марини Шашиної, яка розглядає децентралізацію як ключовий фактор модернізації економічної структури регіонів. Авторка підкреслює, що децентралізаційні процеси сприяють гнучкій адаптації регіональних економік до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, зокрема через стимулювання місцевих ініціатив, інновацій та партнерських форм управління. Такий підхід розширює традиційні уявлення про децентралізацію і встановлює зв'язок між теоретичними концепціями регіонального розвитку та практичними економічними механізмами трансформації. [9]

Таким чином, сучасні українські наукові публікації демонструють тенденцію до системного осмислення децентралізації як ключового елемента теорії регіонального розвитку, що формує передумови для створення адаптивних економічних механізмів управління трансформаційними процесами. Ці дослідження охоплюють як фінансові, політичні, інституційні та економічні аспекти, так і стратегічні підходи до впровадження реформи, що підтверджує її багатовимірний, міждисциплінарний характер перерозподілу повноважень між рівнями влади, вказують на важливість для модернізації національної економічної політики. У межах теорії регіонального розвитку вона трактується не лише як процес передачі управлінських функцій на нижчі рівні, а й як складний інституційний механізм, спрямований на формування умов для саморозвитку регіонів, підвищення їхньої адаптивності та спроможності до реалізації власних стратегічних пріоритетів. Такий підхід зумовлює необхідність переосмислення ролі регіональних та місцевих суб'єктів управління в умовах трансформаційної економіки.

Теоретичні засади регіонального розвитку еволюціонували від моделей жорстко централізованого управління до концепцій, у яких ключове значення надається децентралізованим формам прийняття рішень, мережевій взаємодії та багаторівневому врядуванню. У цьому контексті децентралізація постає як необхідна умова формування ефективних економічних механізмів управління трансформаційними процесами, оскільки вона сприяє узгодженню загальнодержавних цілей розвитку з регіональними потребами та локальними особливостями. Передача частини фінансових, інституційних і регуляторних повноважень на регіональний рівень створює підґрунтя для більш раціонального використання ресурсів, стимулювання інвестиційної активності та підвищення відповідальності місцевих органів влади за результати соціально-економічного розвитку.

Трансформаційні процеси на регіональному рівні потребують гнучких і адаптивних механізмів управління, здатних враховувати територіальну специфіку, рівень соціально-економічного розвитку та наявний потенціал регіонів. У цьому сенсі децентралізація виступає не лише інструментом перерозподілу повноважень, а й важливим чинником формування нової моделі економічного управління, орієнтованої на довгостроковий розвиток та підвищення конкурентоспроможності регіонів. Управління трансформаційними процесами в умовах децентралізації ґрунтується на переході від директивних методів впливу до інструментів координації, стимулювання та партнерства. Економічні механізми управління в такій моделі набувають більшої гнучкості та варіативності, що дозволяє регіонам оперативно реагувати на зовнішні та внутрішні виклики. Йдеться, зокрема, про використання регіональних програм розвитку, механізмів державно-приватного партнерства, інструментів підтримки інноваційної діяльності та розвитку людського капіталу. Децентралізація при цьому виступає не самоціллю, а засобом підвищення ефективності управлінських рішень і результативності економічної політики на регіональному рівні.

Особливе значення в умовах трансформаційних змін має інституційний вимір децентралізації. Посилення ролі регіональних інститутів сприяє формуванню локальних правил гри, які відображають специфіку соціально-економічного середовища та підвищують довіру між суб'єктами економічних відносин. Це, у свою чергу, створює сприятливі умови для реалізації довгострокових стратегій розвитку, залучення інвестицій та впровадження структурних реформ на регіональному рівні. Таким чином, децентралізація в теорії регіонального розвитку розглядається як ключовий чинник інституційної спроможності території.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, дослідження децентралізації в теоретичному вимірі регіонального розвитку є важливим науковим завданням, що має не лише теоретичне, а й практичне значення. Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що децентралізація в теорії регіонального розвитку виступає важливим теоретико-методологічним підґрунтям для формування сучасних економічних механізмів управління трансформаційними процесами. Її реалізація сприяє підвищенню ролі регіонів у забезпеченні сталого розвитку, активізації внутрішніх джерел зростання та формуванню більш збалансованої моделі територіального розвитку. Розуміння децентралізації як основи формування економічних механізмів управління трансформаційними процесами дозволяє поглибити наукові уявлення про закономірності розвитку регіонів та сформувати підґрунтя для удосконалення державної регіональної політики в умовах структурних і інституційних змін. Подальші наукові дослідження в цьому напрямі доцільно спрямувати на

емпіричну оцінку ефективності децентралізованих механізмів управління та розроблення практичних рекомендацій щодо їх адаптації до умов конкретних регіонів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брюке, Ф. (2005). Форми регіоналізації в Європі. В *Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав – членів Європейського Союзу: спеціальне доповнене видання Українсько-європейського журналу з міжнародного та порівняльного права* (с. 19–20). Київ: Українська консалтингова група.
2. Вюртенбергер, Т. (2005). Історія та легітимація децентралізованої держави. В *Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав – членів Європейського Союзу: спеціальне доповнене видання Українсько-європейського журналу з міжнародного та порівняльного права* (с. 9–13). Київ: Українська консалтингова група.
3. Гаврилишин, В. Д. (Ред.), & Воронович, Л. М. (Ред.). (2002). *Економічна енциклопедія* (Т. 3: П–Я). Київ; Тернопіль: Академія; Академія народного господарства.
4. Козир, С. (2025). Децентралізація та регіональна політика відновлення України в умовах воєнного стану: проблеми і рекомендації. *Empirio*, 2(1), 15–26. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.15-26>
5. Кирилюк, Є. М. (2014). Понятійний апарат досліджень трансформації економічних систем. В С. І. Дем'яненко (Ред.), *Економіка та підприємництво: збірник наукових праць молодих учених та аспірантів* (Вип. 26, с. 14–25). Київ: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.
6. Захарченко, В. І., & Захарченко, С. В. (2024). Реформа децентралізації в Україні як чинник та інституційний складник сталого розвитку територіальних громад. *Український географічний журнал*, (1), 49–62. <https://doi.org/10.15407/ugz2024.01.049>
7. Грицяк, І. А. (2015). Децентралізований та регіоналізований унітаризм як нові форми державного устрою. *Віче*, (14), 137–146.
8. Коваленко, Г. В., & Топольськова, Д. Ю. (2017). Впровадження децентралізації публічної влади на основі досвіду європейських країн. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 13(1), 120–123. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13%281%29_27
9. Шашина, М. В. (2020). Децентралізація в контексті структурної модернізації регіональної економіки. *Інноваційна економіка*, (9–10), 107–113. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/342>
10. Гражевська, Н. І. (2007). Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки. *Економічна теорія*, (4), 24–29.
11. Геєць, В. М., Шинкарук, Л. В., Артёмова, Т. І., та ін. (2011). *Структурні зміни та економічний розвиток України* (Л. В. Шинкарук, Ред.). Київ: НАН України, Інститут економіки та прогнозування.
12. Верланов, Ю. Ю., & Радченко, О. О. (2021). Decentralization in Ukraine: trends and factors of local budget revenues. *Public Administration and Regional Development*, (13), 412–430.

REFERENCES:

1. Brüke, F. (2005). *Formy rehionalizatsii v Yevropi* [Forms of regionalization in Europe]. In *Orhanizatsiia rehionalnoi ta mistsevoi vlady: dosvid derzhav–chleniv Yevropeiskoho Soiuzu* (pp. 19–20). Kyiv: Ukrainka konsal'tynhova hrupa.
2. Württenberger, T. (2005). *Istoriia ta lehitymatsiia detsentralizovanoi derzhavy* [History and legitimation of the decentralized state]. In *Orhanizatsiia rehionalnoi ta mistsevoi vlady: dosvid derzhav–chleniv Yevropeiskoho Soiuzu* (pp. 9–13). Kyiv: Ukrainka konsal'tynhova hrupa.
3. Havrylyshyn, V. D. (Ed.), & Voronovych, L. M. (Ed.). (2002). *Ekonomichna entsyklopediia* (Vol. 3: P–Ya). Kyiv–Ternopil: Akademiia; Akademiia narodnoho hospodarstva.
4. Kozyr, S. (2025). Decentralization and regional recovery policy of Ukraine under martial law: Problems and recommendations. *Empirio*, 2(1), 15–26. <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.15-26>
5. Kyryliuk, Ye. M. (2014). *Poniatyinyi aparat doslidzhen transformatsii ekonomichnykh system*. In S. I. Demianenko (Ed.), *Ekonomika ta pidpriemnytstvo: Zbirnyk naukovykh prats molodykh uchenykh ta aspirantiv* (Issue 26, pp. 14–25). Kyiv: Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.
6. Zakharchenko, V. I., Zakharchenko, S. V. (2024). Decentralization Reform in Ukraine as a Factor and Institutional Component of Sustainable Development of Territorial Communities. *Ukr. geogr. Zh.*, No. 1: 49–62. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2024.01.049>
7. Hrytsiak, I. A. (2015). Decentralized and regionalized unitarism as new forms of state structure. *Viche*, (14), 137–146.
8. Kovalenko, H. V., & Topolskova, D. Yu. (2017). Implementation of public power decentralization based on the experience of European countries. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 13(1), 120–123. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13%281%29_27

9. Shashyna, M. V. (2020). Decentralization in the context of structural modernization of the regional economy. *Innovatsiina Ekonomika*, (9–10), 107–113. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/342>
10. Hrazhevskaya, N. I. (2007). Vidobrazhennia transformatsiinykh protsesiv u systemi katehorii sotsialno-ekonomichnoi dynamiky. *Ekonomichna Teoriia*, (4), 24–29.
11. Heiets, V. M., Shynkaruk, L. V., Artomova, T. I., et al. (2011). *Strukturni zminy ta ekonomichni rozvytok Ukrainy* (L. V. Shynkaruk, Ed.). Kyiv: NAS of Ukraine, Institute for Economics and Forecasting.
12. Verlanov, Yu. Yu., & Radchenko, O. O. (2021). Decentralization in Ukraine: Trends and factors of local budget revenues. *Public Administration and Regional Development*, (13), 412–430.

DECENTRALIZATION IN REGIONAL DEVELOPMENT THEORY AS A BASIS FOR FORMING ECONOMIC MECHANISMS FOR MANAGING TRANSFORMATION PROCESSES

BOHUSLAVSKA Svitlana, YATSENKO Oleksandr
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

The purpose of this scientific article is to provide a theoretical justification of the role of decentralization in regional development theory as a conceptual basis for the formation of economic mechanisms for managing transformation processes. The article examines decentralization as a key concept of regional development theory under the conditions of contemporary transformation processes in national economies. It is substantiated that globalization challenges, structural shifts, technological changes, and institutional reforms necessitate a reconsideration of traditional approaches to regional development management and enhance the role of regions as active actors of socio-economic transformations.

Theoretical approaches to interpreting the transformation of economic systems are generalized, and the evolution of scientific views of Ukrainian and foreign scholars on the content and nature of transformation processes, as well as their relationship with decentralization, is presented. It is shown that in modern regional development theories decentralization is considered not only as an administrative and managerial reform, but also as a fundamental institutional and economic mechanism for activating the endogenous potential of territories, increasing their adaptability, and strengthening their capacity for self-development.

The contribution of domestic scholars to the study of financial, institutional, and strategic aspects of decentralization is analyzed, particularly its impact on the formation of effective economic mechanisms for managing regional transformation processes. Emphasis is placed on the importance of multilevel governance, budgetary autonomy, and the development of local institutions in ensuring sustainable regional development. It is concluded that decentralization is a necessary condition for modernizing the regional development management system and for forming a new model of economic policy oriented toward long-term growth and enhanced territorial competitiveness.

Keywords: decentralization; regional development; transformation processes; economic management mechanisms; institutional change; sustainable development.